

**OBSZAR PROPONOWANYCH DZIAŁAŃ
ORAZ USZCZEGÓLOWIONY PLAN TEMATYCZNY
projektu opracowania pt: „Krajowa Strategia Wychodzenia z Bezdomności”**

W wyniku przeprowadzonych przez Departament Pomocy i Integracji Społecznej w dniu 2 lipca 2008r. konsultacji wewnątrzresortowych uszczegółowiono zakres tematyczny proponowanych obszarów działań, jakie będą ujęte w projekcie dokumentu pt: *Krajowa Strategia Wychodzenia z Bezdomności*.

I. OBSZAR PROPONOWANYCH DZIAŁAŃ

Proponowany obszar działań	Organizacja, odpowiedzialna za opracowanie tematu
Obszar I: Diagnoza oraz analiza skali zjawiska bezdomności	
1. Bezdomność w Polsce – skala zjawiska, liczba noclegowni i schronisk dla bezdomnych oraz instytucje pomocowe	Pomorskie Forum na rzecz Wychodzenia z Bezdomności
2. Rozwiązania prawne dla osób bezdomnych – prawa oraz obowiązki przy korzystaniu z pomocy,	
3. Metody pomocy i „ścieżki” wychodzenia z bezdomności	Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Być Razem”
Obszar II: Priorytety działań dla pomocy społecznej	
Priorytet nr 1: Każda gmina przygotowana na bezdomność	
1. Wprowadzenie obowiązku ujmowania w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych (ustawa o pomocy społecznej) komponentu pt.: <i>Gminny Standard Wychodzenia z Bezdomności</i>	CARITAS Diecezji Kieleckiej
2. Partnerstwo Gminy i Organizacji Pozarządowej,	CARITAS Diecezji Kieleckiej
3. Gminne Lokale Socjalne, Między-gminne Schroniska i Domy Dla Bezdomnych.	
Priorytet Nr 2: Standard usług w placówkach noclegowych, schroniskach i domach dla bezdomnych	
1. Hierarchizacja placówek, oraz podstawowe ich wyposażenie, w tym: placówki gminne oraz powiatowe	Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta
2. Zezwolenia wojewodów na prowadzenie placówek pomocowych dla osób bezdomnych.	
Priorytet Nr 3: Standard działania pracowników socjalnych wobec bezdomnych	
1. Kontrakt socjalny – <i>indywidualny program wychodzenia z bezdomności</i> – obowiązkowe narzędzie pomocy,	Stowarzyszenie „Otwarte Drzwi”
2. Streetworking – konieczna metoda pracy socjalnej w środowisku lokalnym, specjalizacja w systemie edukacji pracowników socjalnych.	Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta

<p><u>Obszar III: Priorytety działań dla budownictwa socjalnego</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kryteria dla nowo budowanych lokali socjalnych, mieszkań chronionych – warunki ubiegania się o dotacje z Funduszu Dopłat Banku Gospodarstwa Krajowego, 2. Kryteria dla nowo budowanych noclegowi i domów dla bezdomnych – warunki ubiegania się o dotacje z Funduszu opłat banku Gospodarstwa Krajowego, <hr style="border-top: 1px dashed black;"/> <ol style="list-style-type: none"> 3. Wykorzystywanie programów aktywizacji zawodowo -społecznej osób bezdomnych (rodzin) na obiektach budownictwa socjalnego (udział w nich przywilej w ubieganiu się o lokal socjalny), 4. Promowanie organizowania Gminnych Osiedli Komunalnych (Socjalnych) wraz z wykorzystywaniem metod pracy socjalnej wobec osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością, 5. Źródła finansowania – krajowe i UE. 	<p>CARITAS Diecezji Kieleckiej</p> <p>Partner zewnętrzny: <i>Ministerstwo Infrastruktury</i></p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/> <p>Fundacja Pomocy Wzajemnej „Barka”</p> <p>Partner zewnętrzny: <i>Ministerstwo Infrastruktury</i></p>
<p><u>Obszar IV: Edukacja i zatrudnienie (w tym: podmioty ekonomii społecznej, instytucje zatrudnienia socjalnego)</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Być Razem” <p>we współpracy z</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Fundacją Pomocy Wzajemnej „Barka”
<p><u>Obszar V: Dostęp do usług zdrowotnych</u></p>	<p>Stowarzyszenie MONAR</p>
<p><u>Obszar VI: Priorytety działań dla polityki finansowej i bankowej - problem zadłużenia czynszowego</u></p>	<p>Brak w chwili obecnej partnera (ewentualna propozycja – Związek Banków Polskich)</p>
<p><u>Obszar VII: Projekty systemowe finansowane ze środków EFS w okresie 2008-2013, dotyczące problematyki bezdomności</u></p>	<p>Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej</p>
<p><u>Obszar VIII: Katalog dobrych praktyk wraz z propozycjami zmian prawnych</u></p>	<p>Wszyscy partnerzy uczestniczący w opracowywaniu <i>Krajowej Strategii Wychodzenia z Bezdomności</i></p>

II. USZCZEGÓLOWIONY PLAN TEMATYCZNY

Obszar I: Diagnoza oraz analiza skali zjawiska bezdomności

Wykonawca: *Pomorskie Forum na rzecz Wychodzenia z Bezdomności (pkt 1 i pkt 2)*
Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Być Razem” (pkt 3)

1. *Bezdomność w Polsce – skala zjawiska, liczba noclegowni i schronisk dla bezdomnych oraz instytucje pomocowe*
 - 1) Definicje Bezdomności
 - 2) Skala zjawiska bezdomności w Polsce i wybranych województwach
 - 3) Socjo-demograficzna charakterystyka populacji ludzi bezdomnych
 - 4) Profil psycho-społeczny ludzi doświadczających bezdomności
 - 5) Przyczyny zjawiska bezdomności w Polsce
 - 6) Skutki bezdomności w wymiarze krajowym, regionalnym i lokalnym
2. *Rozwiązania prawne dla osób bezdomnych – prawa oraz obowiązki przy korzystaniu z pomocy:*
 - 1) Rozwiązania prawne dla osób bezdomnych – prawa oraz obowiązki przy korzystaniu z pomocy
 - 2) Mapa instytucji i usług kierowanych do osób bezdomnych w Polsce (skala, zróżnicowanie, jakość usług)
 - 3) Prognoza problemowa oraz najważniejsze wyzwania systemowe i instytucjonalne w zakresie bezdomności – rekomendacje w kontekście badań.
3. *Metody pomocy i „ścieżki wychodzenia z bezdomności”*

Obszar II: Priorytety działań dla pomocy społecznej

Wykonawca: *Caritas Diecezji Kieleckiej (priorytet nr 1),*
Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta (priorytet nr 2, nr 3),
Stowarzyszenie „Otwarte Drzwi” (priorytet nr 3)

Priorytet 1. Każda gmina aktywna w przeciwdziałaniu bezdomności

1. *Wprowadzenie obowiązku ujmowania w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych (ustawa o pomocy społecznej) komponentu pt.: Gminny Standard Wychodzenia z Bezdomności*

Planowanie i realizacja „Gminnych standardów wychodzenia z bezdomności”

- 1) diagnoza (ile gmin realizuje te działania w postaci strategii oraz Indywidualnych planów wychodzenia z bezdomności)
 - 2) przykładowy komponent Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych (Gminny Standardów...)
2. *Partnerstwo Gminy i Organizacji Pozarządowej.*
- 1) Różne formy współpracy gmin i organizacji pozarządowych w zakresie pomocy bezdomnym
 - a) opis dotychczasowych działań
 - b) analiza dobrych i słabych stron współpracy
 - c) przykłady polecanych rozwiązań
 - 2) Zadania gminy w stosunku do bezdomnych i zagrożonych bezdomnością z ustawy o pomocy społecznej
 - a) zapewnienie schronienia
 - b) zapewnienie posiłku
 - c) zapewnienie odzieży

3. Gminne Lokale Socjalne, Między-gminne Schroniska i Domy Dla Bezdomnych.

Poziom aktywności gmin w ww. zadaniach za 2007 rok - informacje statystyczne z systemu Pomost

- a) ilość osób bezdomnych zdiagnozowanych w poszczególnych gminach
- b) liczba osób objętych poszczególnym rodzajem wsparcia
- c) liczba miejsc w poszczególnych rodzajach placówek
- d) wielkość wydatków ponoszonych przez gminy lub powiaty na poszczególne rodzaje wsparcia

Priorytet 2: Standard usług w placówkach noclegowych, schroniskach i domach dla bezdomnych

1. Hierarchizacja placówek, oraz podstawowe ich wyposażenie, w tym: placówki gminne oraz powiatowe
2. Zezwolenia wojewodów na prowadzenie placówek pomocowych dla osób bezdomnych.
 1. Założenia wstępne - źródła hierarchizacji i standaryzacji
 - 2.1. Źródła prawne dla placówek pomagających osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością
 - 2.2. Definicje użytych terminów
 - 2.3. Katalog rodzajów pomocy
 - 2.4. Wybrane narzędzia – indywidualny program wychodzenia z bezdomności
 - 3.1. Wymagania minimalne dla wszystkich miejsc przyjmujących osoby bezdomne
 - 3.2. Placówki stacjonarne
 - ogrzewalnia
 - noclegownia
 - schronisko
 - domy pobytu długoterminowego
 - hostel (dom pobytu czasowego)
 - mieszkania przejściowe
 - 3.3. Działania (miejsca) wspierające osoby bezdomne
 - informacja o możliwościach pomocy
 - wydawanie odzieży (żywności)
 - punkt medyczny
 - jadłodajnia
 - łazienka
 - ośrodek pobytu dziennego
4. Rekomendacje populacyjne
 - 5.1. Etyka pracy z osobami bezdomnymi
 - 5.2. Rekomendacje regulaminowe – „odpłatność”, pomoc w prowadzeniu placówki, samorządność,
6. Uwagi końcowe – elastyczność, uwarunkowania lokalne, inne modele

Priorytet 3: Standard działania pracowników socjalnych wobec bezdomnych

1. *Kontrakt socjalny: indywidualny program wychodzenia z bezdomności - obowiązkowe narzędzie pomocy*
 - 1) Kontrakt w badaniach
 - 2) Kontrakt socjalny jako: formularz (jeszcze jeden dokument), narzędzie, metoda
 - Potwierdzenie poszukiwań nowych rozwiązań wobec nowych problemów społecznych
 - Poszukiwanie skutecznych sposobów pracy socjalnej
 - Próba znalezienia odpowiedzi na pytanie o ekonomiczną efektywność
 - Upominanie się o rangę pracy socjalnej i prestiż pracownika socjalnego
 - 3) Kontrakt socjalny w ustawodawstwie:
 - Ustawa o zatrudnieniu socjalnym z 2003 r.
 - Ustawa o pomocy społecznej z 2004 r.
 - Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z 2004 r.
 - Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z 2005 r.
 - 4) Kontrakt socjalny jako narzędzie:
 - ogólnikowy opis
 - niewielkie znaczenie dla obu stron
 - brak uznania wśród donatorów /nie ma usankcjonowanego wymogu realizowania planu połączonego z finansowaniem działań/
 - 5) Kontrakt socjalny – metoda
 - diagnoza i plan jest wykonany przez osobę objętą pomocą, pracownik socjalny jest doradcą i przewodnikiem
 - świadomość zmiany
 - emocje i empatia

- środki i warunki
- 6) Kontrakt socjalny jako eksperyment
 - Niewielki zakres stosowania
 - Ograniczone zaufanie do skuteczności
 - Znikome środki finansowe
 - Brak wykwalifikowanych kadr
- 7) Kontrakt socjalny – z doświadczeń Stowarzyszenia „Otwarte Drzwi”
 - Wnikliwa diagnoza kondycji życiowej
 - Opracowanie indywidualnego planu rozwoju osobistego
 - Perspektywa 3 – letnia, podzielona na etapy
 - Analityczny monitoring
 - Ostatni etap kontraktu: klucz do mieszkania
 - Samodzielność
- 8) Strony kontraktu socjalnego – partnerzy
 - Osoba bezdomna
 - Samorząd lokalny / gmina
 - Instytucja pomocy społecznej
 - Biznes rynek pracy / deweloper / TBS / zasoby komunalne
- 9) Rządowe propozycje zmian
- 10) Perspektywa dla kontraktu socjalnego:
 - Wykorzystanie doświadczeń różnych organizacji (m.in. Barka, Monar, Caritas) i ich uniwersalizacja
 - Katalog praktyk
 - Rozwiązanie prawne
 - Szkolenia kadr
 - Opracowanie podręcznika
 - Promocja metody
 - Środki finansowe
 - Horyzont czasowy

2. *Streetworking – konieczna metoda pracy socjalnej w środowisku lokalnym, specjalizacja w systemie edukacji pracowników socjalnych*

Obszar III: Priorytety działań dla budownictwa socjalnego

Wykonawca: *Caritas Diecezji Kieleckiej, Fundacja Wzajemnej Pomocy „Barka”, przy partnerstwie zewnętrznym Ministerstwa Infrastruktury*

1. *Kryteria dla nowo budowanych lokali socjalnych, mieszkań chronionych – warunki ubiegania się o dotacje z Funduszu Dopląt Banku Gospodarstwa Krajowego,*
2. *Kryteria dla nowo budowanych noclegowni i domów dla bezdomnych – warunki ubiegania się o dotacje z Funduszu opłat banku Gospodarstwa Krajowego,*
3. *Budownictwo socjalne*
 - a. *Definicje budownictwa socjalnego*
 - definiowanie terminu
 - rodzaje obiektów socjalnych i ich charakterystyka
 - b. *Rozwój budownictwa socjalnego w Polsce*
 - programy wspierania budownictwa socjalnego w latach 2001-2008
 - skala zainteresowania i wielkość udzielanego wsparcia
 - rozmieszczenie lokali socjalnych w gminach (badanie ankietowe)
 - przyczyny braku lokali socjalnych i miejsc schronienia dla bezdomnych w poszczególnych gminach
 - c. *Realizacja ustawy o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych*
 - warunki ubiegania się o dotacje z BGK
 - zestawienie tabel złożonych wniosków oraz udzielonego wsparcia w poszczególnych edycjach konkursu
 - podstawowe trudności w pozyskiwaniu finansowego wsparcia z budżetu
 - Kryteria techniczne i lokalizacyjne dla poszczególnych rodzajów obiektów socjalnych.

4. Programy aktywizacji zawodowo-społecznej dla osób bezdomnych w osiedlach socjalnych:

Wykorzystywanie programów aktywizacji zawodowo-społecznej osób bezdomnych (rodzin) na obiektach budownictwa socjalnego :

- a. Partnerstwo samorządu z organizacjami pozarządowymi w zakresie budowy osiedli socjalnych (m.innymi poprzez prace społecznie użyteczne lub roboty publiczne)
- b. Partnerstwo lokalne jako podmiot wdrażający programy aktywizujące dla mieszkańców osiedla socjalnego
- c. Progi dochodowe w rodzinie jako czynnik blokujący udział w programach aktywizujących i podejmowaniu legalnego zatrudnienia
- d. Lokale edukacyjno-klubowe na osiedlu
- e. Przygotowanie mieszkańców osiedli do samoorganizacji w formie stowarzyszeń i spółdzielni socjalnych
- f. Programy aktywizujące: Centrum Integracji Społecznej, Klub Integracji Społecznej
- g. Programy dla dzieci i młodzieży
- h. Przepływowość lokali socjalnych – konieczność zapewnienia lokali docelowych

5. Promowanie organizowania Gminnych Osiedli Komunalnych (Socjalnych) wraz z wykorzystywaniem metod pracy socjalnej wobec osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością,

- i. Promocja proponowanych rozwiązań na poziomie mediów, instytucji publicznych, samorządów, organizacji oraz grup beneficjentów
- j. Przekazywanie informacji na temat dobrych praktyk przez beneficjentów innym osobom bezdomnym podczas organizacji dedykowanych spotkań
- k. Aktywny udział w grupach roboczych zespołów przygotowujących lokalne strategie wychodzenia z bezdomności dla gmin i powiatów

6. Źródła finansowania przedsięwzięć z zakresu budownictwa socjalnego – krajowe i UE.

- l. Zwiększenie udziału procentowego wkładu pochodzącego z Funduszu Dopłat Banku Gospodarstwa Krajowego
- m. Sponsoring – partnerstwo z organizacjami pozarządowymi

Obszar IV: Edukacja i zatrudnienie (w tym podmioty ekonomii społecznej, instytucje zatrudnienia socjalnego)

Wykonawca: Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Być razem” , Fundacja Pomocy Wzajemnej „Barka”

1. Edukacja

- 1.1. Klub Integracyjny z programem grup samokształceniowych (moduły edukacyjne opracowane w ramach IW Equal w różnych Partnerstwach) oraz pracami społecznie użytecznymi;
- 1.2. Edukacja Liderów Ekonomii Społecznej (edukacja partnerów lokalnych, w tym osób ze środowisk wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, której celem jest kształtowanie przyjaznego środowiska na rzecz integracji społecznej).
- 1.3. Centrum Integracji Społecznej – pełni ważną rolę w przelamywaniu postaw pasywnych i roszczeniowych osób z grup wykluczonych, w tym bezdomnych, bezrobotnych, uzależnionych, opuszczających zakłady karne itp.

2. Zatrudnienie

2.1 Przedsiębiorstwa społeczne:

- spółdzielnie socjalne - wzrost liczby oraz wzmocnienie instytucji wspierających ich rozwój; wzmocnienie w nowelizowanej ustawie o spółdzielniach socjalnych zasad współwłasności;
- przedsiębiorstwa społeczne przy organizacjach;
- spółki z o.o. non profit;
- zakłady aktywizacji zawodowej - uproszczenie procedur tworzenia ZAZ i pozyskiwania środków z PFRON;
- zakłady pracy chronionej (ZPCh) - reforma zatrudnianiem osób niepełnosprawnych w ZPCh;
- spółdzielnie pracy i spółdzielnie mieszkaniowe - rozwijanie różnych form kooperacji pomiędzy nimi;
- spółki komunalne (współpraca ze spółdzielniami socjalnymi i przedsiębiorstwami społecznymi w zakresie zlecania usług);

- 2.2 Firmy i przedsiębiorstwa komercyjne - wzmocnienie systemu staży i praktyk prowadzących do zatrudnienia. Uproszczenie procedur refundacji składek ZUS dla pracodawców zatrudniających osoby z grup wykluczonych;
- 2.3 Instytucje wspierające zatrudnienie (PUP, centrum ekonomii społecznej, centrum integracji społecznej, kluby integracji społecznej); wzmocnienie współpracy pomiędzy publicznymi instytucjami zatrudnienia a społecznymi instytucjami;
- 2.4 Partnerstwa lokalne (sektor publiczny, społeczny i prywatny) - uwzględnienie w ustawie o działalności pożytku publicznego i wolontariacie możliwości tworzenia partnerstw społeczno-publiczno-prywatnych, które wzmacniają spójność społeczną w gminie;
- 2.5 Finansowanie przedsiębiorstw społecznych; uwzględnienie w programach i wytycznych wspierających działania organizacji pozarządowych możliwości uruchomienia przedsięwzięć ekonomicznych, uzupełnienia kapitału początkowego, wyposażenia i adaptacji pomieszczeń przeznaczonych na działania ekonomiczne;

Obszar V: Dostęp do usług zdrowotnych

Wykonawca: *Stowarzyszenie „MONAR”*

Zakres tematyczny jeszcze nie uzgodniony.

Obszar VI: Priorytet działań dla polityki finansowej i bankowej – problem zadłużenia czynszowego

Wykonawca: *brak partnera – propozycja zwrócenia się o udział Związku Banków Polskich*

Zakres tematyczny jeszcze nie uzgodniony.

Obszar VII: Projekt systemowych finansowane ze środków EFS w okresie 2008-2013

Wykonawca: *Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej – Departament Pomocy i Integracji Społecznej*

Zakres tematyczny wynikający z Planu Działania dla Priorytetu I Programu Operacyjnego „Kapitał Ludzki (POKL).

Obszar VIII: Katalog dobrych praktyk wraz z propozycjami zmian prawnych

Wykonawca: *Wszyscy partnerzy*

Zakres tematyczny jeszcze nie uzgodniony.